

Mgr. Daniel Soukup

Cikánství a jeho vztah k „naš“ vesnici

v české literatuře 19. století

Vyjádření školitelky

Otázka, jakou pozici zaujímají postavy cikánů a s nimi spjatá tematika cikánství v české literatuře 19. století, byla prvním impulzem k práci Mgr. Daniela Soukupa. Specifické a poměrně úzké východisko, které zprvu nejzřetelněji naznačovalo možnost rozvíjet ho v tematologicko-komparativní linii, se však brzy začalo rozšiřovat a hlavně měnit směr do mnohem produktivnějších oblastí současné literární vědy. Výsledkem je práce, která zahrnuje celou řadu aspektů teoretických, literárněhistorických a interpretačních, z nichž D. Soukup původní téma nahlíží. Celkově tak jeho práce poskytuje inspirativní, detailně propracovaný nástin možností k dalšímu studiu, a to jednak problematiky jinakosti (zejména v podobě exotičnosti a sociálně marginalizovaných skupin), jednak faktorů, které v literatuře 19. století předjímaly různé způsoby realistického zobrazení skutečnosti.

Těmto dvěma aspektům odpovídá také dvoučlenná kompozice předložené práce, v níž první oddíl (*Cikánství ve střetu interpretací*) má těžiště v širokém zázemí teoretickém, od něhož se odvíjejí různé interpretační možnosti konkrétních literárních textů s tematikou cikánství; v druhé část (*Česká vesnice a její cikáni*) autor sleduje pozici tohoto tématu v literárním diskursu české literatury druhé poloviny 19. století (díle Holečkově s přesahem až do století dvacátého), a to zejména ve vztahu k nacionálním tendencím a různým způsobům jejich ztvárnění v próze Karoliny Světlé, Vítězslava Háška, Svatopluka Čecha a Josefa Holečka.

Kromě tohoto vnějšího kompozičního rozvrhu má Soukupova práce také skrytější vnitřní členění, které předurčuje její celkové vyznění ve smyslu badatelského přínosu. Mám na mysli **dvojí uchopení pojmu cikánství**: v prvním významu lze toto označení chápat jako *synekdochu* komplexu jevů, které se nejčastěji konkretizují jako sociálně vyloučené (marginalizované) skupiny, ale také skupiny odlišné etnicky, až po jakousi exkluzivní jinakost v exotických jevech. Tento přístup je reprezentován široce koncipovaným přehledem většinou současných směrů literárněvědného myšlení. Daniel Soukup zde prokazuje velmi dobrou orientaci v odborné literatuře zejména anglické, americké a německé. Některé z těchto přístupů k „jinakosti“ autor kriticky komentuje, na druhé straně si však vůči možnosti

konstruovat vlastní teoretický koncept ponechává určitý odstup. I v důsledku toho zůstává těžiště druhé metodologické roviny jeho práce v poněkud extenzivně pojaté analýze vybraných textů. Tyto analýzy však nejsou samoúčelné, právě zde je cikánství představeno jako *etnický a kulturně-spoločenský fenomén*, který se v literatuře 19. století stává *předmětem zobrazení*. Zatímco v rozborových exkurzech zařazených do první části práce odkazuje interpretace k teoretickému zázemí (zejména k modelům vnitřního rozvrstvení cikánského stereotypů), širší tematika české vesnice a jejího realistického zobrazení je příležitostí k vytvoření sítě významotvorných vztahů mezi různými zpodobeními cikánů a tendencemi, jež charakterizují vývoj české prózy druhé poloviny 19. století. I když se Daniel Soukup ani zde nepouští do žádných experimentů a spíše rozpracovává linie naznačené jinými literárními historiky (Otruba, Mocná, Janáčková), odkrývají jeho precizní, promyšlené rozборы také řadu nových rysů v narativní struktuře vybraných textů a vypovídají o různých významových souvislostech, do nichž v české próze 19. století vstupuje fenomén jinakosti.

Předložená práce, která se rovněž vyznačuje kultivovaným stylem a přesným způsobem vyjadřování, je výsledkem odborně fundované, pečlivé a odpovědné přípravy. Z hlediska požadavků kladených na doktorskou práci má všechny předpoklady k úspěšnému obhájení. S potěšením doporučuji.

Doc. PhDr. Hana Šmahelová, CSc.